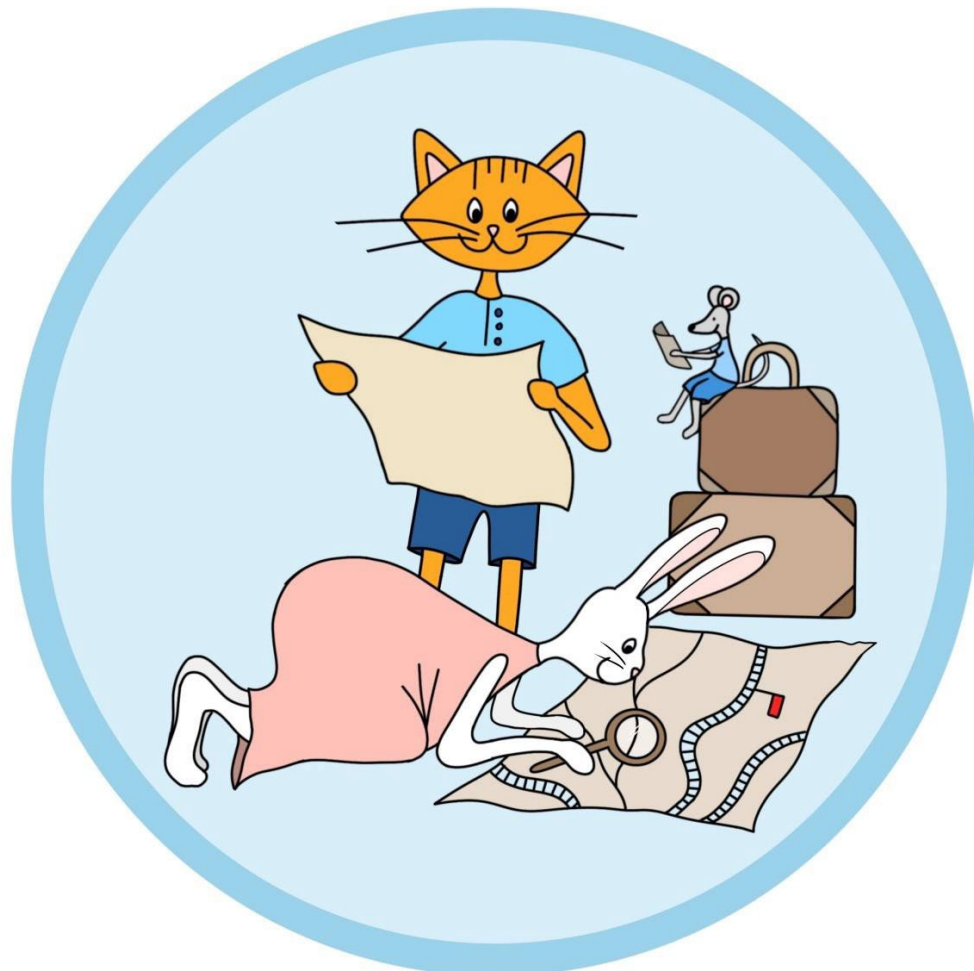

JEA-Käsikirja

Joustava esi- ja alkuopetus

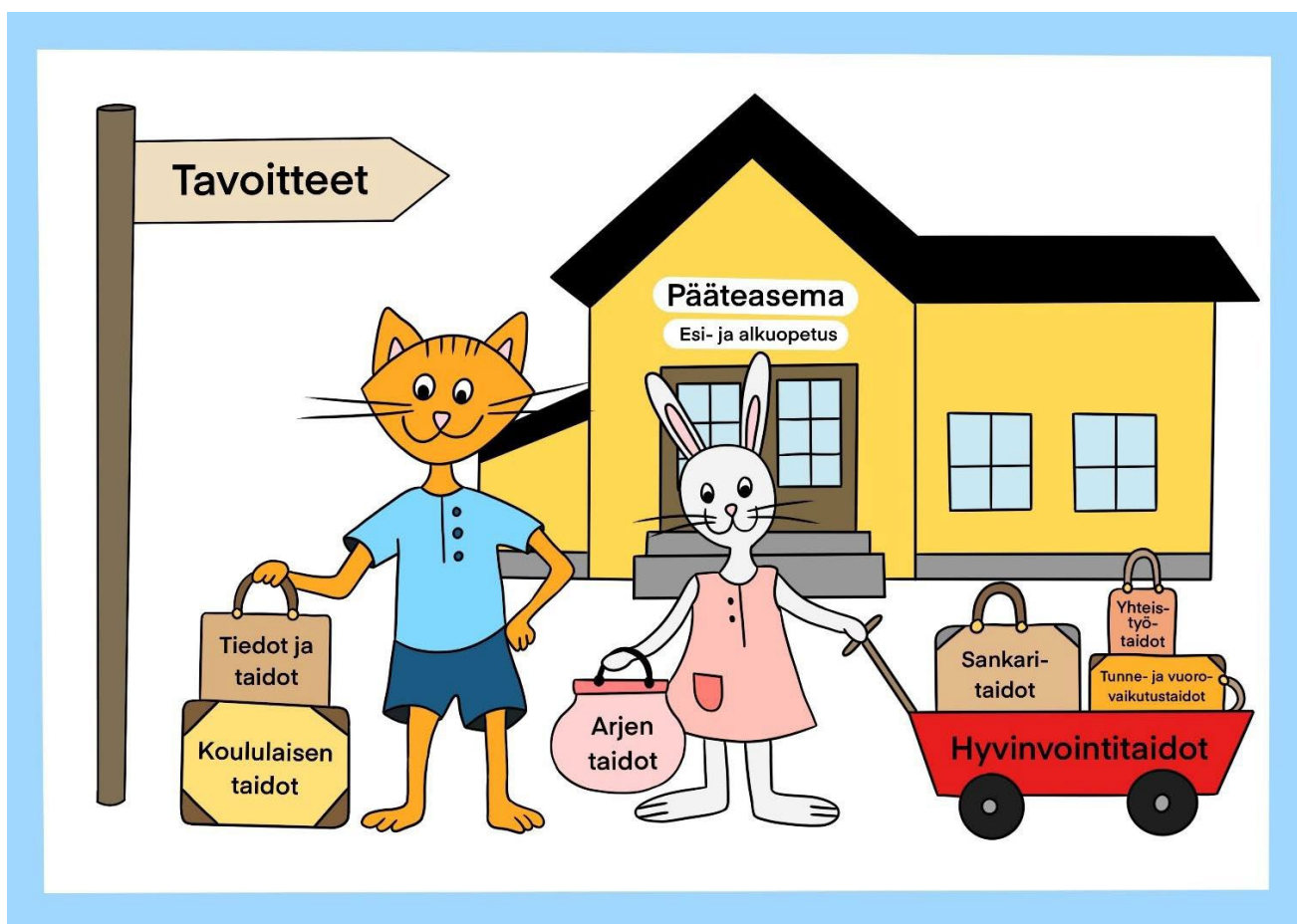
Sisällysluettelo

1	Joustavan esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelma ja toiminnan periaatteet.....	1
2	Joustavan esi- ja alkuopetuksen tehtävät ja tavoitteet	2
2.1	Laaja-alainen osaaminen	2
2.2	Koululaiseksi kasvaminen	4
2.3	Hyvinvointitaidot	5
2.3.1	Sankaritaidot	5
2.3.2	Tunne- ja vuorovaikutustaidot.....	6
2.3.3	Yhteistyötaidot.....	6
3	Joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintakulttuuri ja rakenteet.....	6
3.1	Rakenteet.....	6
3.2	Yhteisen toimintakulttuurin toteuttaminen	7
3.3	Monipuoliset menetelmät ja oppimisympäristöt	8
3.4	Inklusiivinen valmistava opetus	9
3.5	Eheyttäminen	9
3.6	Yhteistyö, yhteisopettajuus ja vuorovaikutus	10
3.7	Itsearviointi.....	10
4	Joustavan esi- ja alkuopetuksen arviointi.....	10
4.1	Lukuvuoden tavoitteet ja formatiivinen arviointi	10
4.2	Lukuvuosidistus.....	11
5	Oppimisen tavoitteet.....	11
5.1	Kielen rikas maailma / Äidinkieli ja kirjallisuus	11
5.2	Tutkin ja toimin ympäristössäni / Matematiikka	13
5.3	Tutkin ja toimin ympäristössäni, kasvan ja kehityn / Ympäristöoppi	14
5.4	Minä ja meidän ympäristömme / Katsomusaineet	14
5.5	Ilmaisun monet muodot / Musiikki.....	15
5.6	Ilmaisun monet muodot / Kuvataide	16
5.7	Ilmaisun monet muodot / Käsityö.....	16
5.8	Ilmaisun monet muodot, kasvan ja kehityn / Liikunta	17
5.9	Kielen rikas maailma / A2-kieli (englanti).....	17

1 Joustavan esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelma ja toiminnan periaatteet

Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat löytyvät ePerusteista. Tämä käsikirja linjaa Kouvolan kaupungin joustavan esi- ja alkuopetuksen periaatteet ja toimintatavat. Kasvatus- ja opetushenkilöstön tulee työskennellä joustavassa esi- ja alkuopetuksessa näiden periaatteiden ja toimintatapojen mukaisesti.

Alkuopetuksella tässä käsikirjassa tarkoitetaan perusopetuksen vuosiluokkia 1–2.

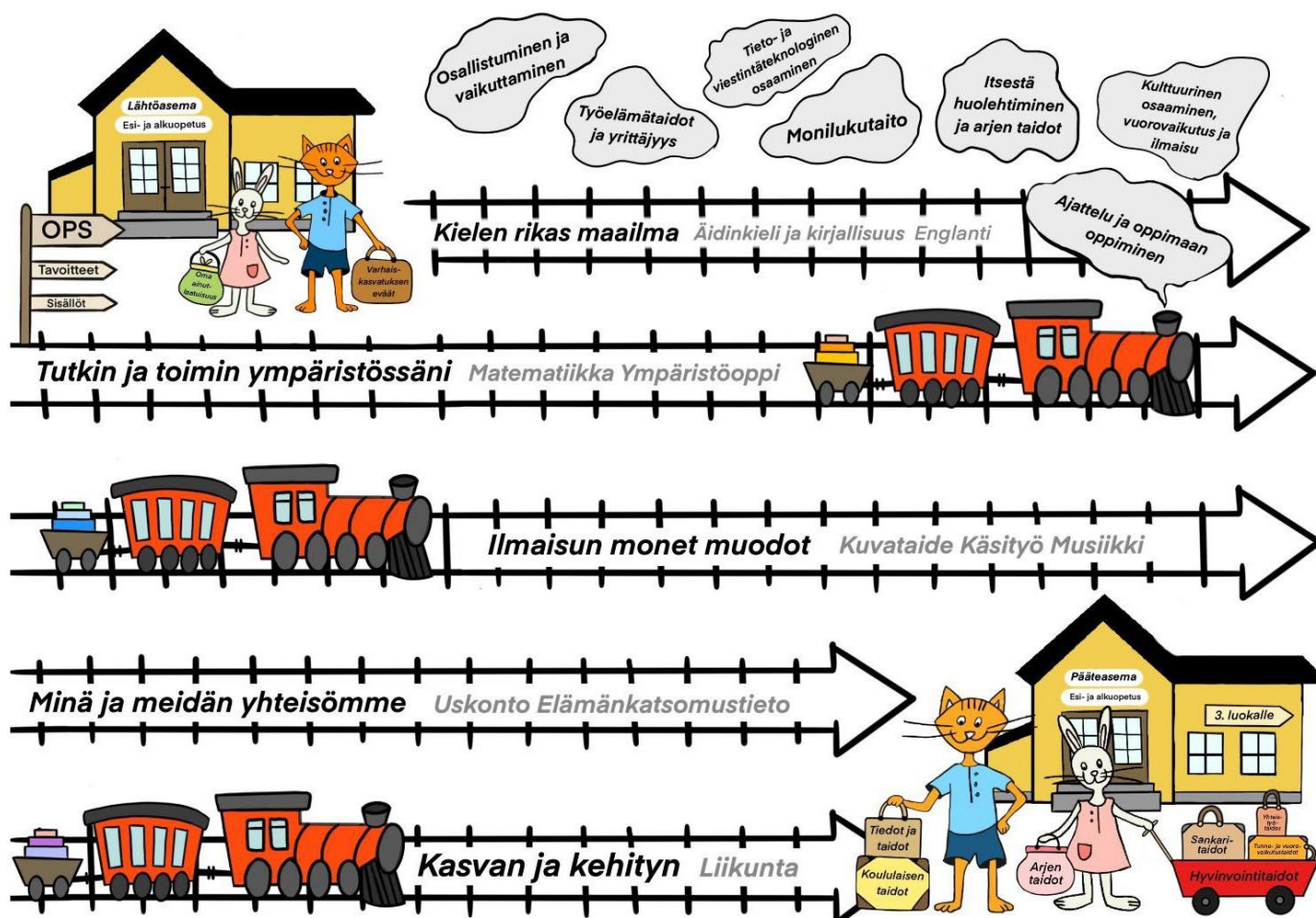
2 Joustavan esi- ja alkuopetuksen tehtävät ja tavoitteet

Joustavan esi- ja alkuopetuksen pyrkimyksenä on muodostaa esiopetuksesta ja perusopetuksen vuosiluokista 1–2 yhtenäinen kokonaisuus. Ainutlaatuinen lapsi tulee joustavaan esi- ja alkuopetukseen mukanaan varhaiskasvatuksesta saadut eväät oppimiselle.

Jokainen esi- ja alkuopetusikäinen lapsi etenee joustavasti oman kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti siten, että 2–4 lukuvuoden aikana hän saavuttaa esi- ja alkuopetuksessa asetetut tavoitteet ja sisällöt. Keskeisiä opittavia taitoja ovat yhteistyötaidot, hyvinvointitaidot, tunne- ja vuorovaikutustaidot, sankaritaidot sekä koululaiseksi kasvamisen taidot.

Joustavan esi- ja alkuopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen positiivista kuvaa itsestään oppijana ja oppilaana, sekä tunnetta siitä, että selviytyy ja osaa. Esiopetusvuoden lisäksi etenkin ensimmäisen luokan alku on erityisen merkittävä oppijaminäkuvan muodostumiselle. Oppimismotivaatio muodostuu varhaisessa vaiheessa koulupolkua ja on luonteeltaan melko pysyvää. Oppijaminäkuvan myönteisellä kehityksellä on vaikutusta pitkällä tähtäimellä mm. sinnikkääseen työskentelyyn ja taitojen oppimiseen. Nämä tunteet kantavat lasta myös tulevaisuudessa.

2.1 Laaja-alainen osaaminen

Esi- ja alkuopetuksessa laaja-alaisia taitoja harjoitellaan tavoitteellisesti lasten ikätason mukaisesti. Lapset oppivat huomaamaan, että kyseessä on taidot, joita voi harjoitella, oppia ja jotka toimivat elämässä työkaluina.

Laaja-alaisen osaamisen taidot ovat tärkeitä ja jokainen tarvitsee niitä niin opiskelussa, työelämässä, arjen askareissa kuin ihmissuhteissakin tänään ja tulevaisuudessa.

Lapset harjoittelevat ja oppivat asettamaan itselleen laaja-alaisiin taitoihin liittyviä tavoitteita ja myös arvioimaan itse tavoitteiden saavuttamista. Kukin taito voidaan ottaa vuorollaan tavoitteellisen oppimisen kohteeksi esimerkiksi jonkin projektin yhteydessä.

Yhtä tärkeää on nostaa arjen tilanteissa erilaisia onnistumisia laaja-alaisiin taitoihin liittyen, sanallistaa niitä ja ohjata lapsia huomaamaan niiden merkitys. Haastavien tilanteiden äärellä voidaan pohtia rakentavasti, mikä taito tässä kohdassa olisi auttanut.

Laaja-alaisen taitojen oppimiseen on tärkeää antaa aikaa.

Laaja-alaisista taidoista voidaan kiteyttää esi- ja alkuopetuksen näkökulmasta seuraavia oppimisen tavoitteita:

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelen toimiessani ja ennen kuin toimin.
- Tiedän mikä auttaa minua oppimaan.
- Osaan asettaa itselleni tavoitteita ja arvioida toimintaani.

2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Arvostan ja kunnioitan itseäni ja toisia ihmisiä.
- Ilmaisen itseäni rohkeasti, monipuolisesti ja omalla vuorollani.
- Keskityn kuuntelemaan toisten mielipiteitä ja ajatuksia.

3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Toimin arjen tilanteissa järkevästi, omaa ja toisten hyvinvointia edistäen.
- Huolehdin tarvikkeistani ja vaatteistani.
- Harjoittelen kaveritaitoja sekä hyvää ja kohteliasta käytöstä kaikissa arkipäivän tilanteissa.

4. Monilukutaito

- Osaan lukea erilaisia ja erilaisissa yhteyksissä olevia kuvia.
- Osaan lukea erilaisia tekstejä.
- Harjoittelen suhtautumaan kriittisesti mediassa näkemiini kuviin, videoihin ja teksteihin.

5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- Harjoittelen näppäintaitoja.
- Harjoittelen käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa oman oppimiseni tukena.
- Viestittelen puhelimellani vastuullisesti ja toisia kunnioittaen.

6. Työelämätaidot ja yrittäjyys

- Työskentelen sinnikkäästi ja saatan työni huolellisesti loppuun.
- Huolehdin vastuulleni annetuista tehtävistä.
- Osaan toimia yhteistyössä toisten kanssa.

7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden kehittäminen

- Osallistun eskarissa/luokassa tapahtuvaan toimintaan omin ideoin ja työskentelyä arvioiden.
- Toimin sääntöjen mukaisesti.
- Suojelen ympäristöä.

2.2 Koululaiseksi kasvaminen

Joustavan esi- ja alkuopetuksen aikana tavoitteena on kasvaa vastuulliseksi, tasapainoiseksi ja aktiiviseksi koululaiseksi. Esi- ja alkuopetuksessa käytetään tarvittava määrä aikaa vahvojen perustaitojen sekä työskentely- ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Taitoja harjoitellaan pitkäjänteisesti pienin askelin. Työskentelyssä on keskeistä oppilaan myönteisen minäkuvan rakentuminen ja hyvän itsetunnon kehittyminen. Oppilasta tuetaan sisäisen motivaation löytymisessä ja ylläpitämisessä. Arjessa pyritään löytämään iloinen ja aktiivinen tekeminen. Oppilaan yksilöllistä edistymistä seurataan ja hänelle pyritään antamaan mahdollisimman paljon kannustavaa ja rakentavaa palautetta.

Oppilas nähdään aktiivisena toimijana ja ryhmän jäsenenä. Hänen ajatuksiaan ja ideoitaan arvostetaan ja häntä rohkaistaan kertomaan sekä perustelemaan omia mielipiteitään. Opetusta toteutetaan lasten ideoiden ja kiinnostusten kohteiden pohjalta toiminnallisesti ja leikkiä hyödyntäen. Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa toimintaansa ja käyttäytymistään suhteessa toisiin. Opetuksessa kiinnitetään huomiota ryhmähengen luomiseen ja oman paikan löytymiseen ryhmän jäsenenä.

Oppilasta ohjataan arjessa hyvien, suomalaisen kulttuuriin kuuluvien käytöstapojen arvostamiseen ja noudattamiseen sekä suvaitsevaisuuteen eri kulttuureita kohtaan.

Oppilaan kasvua ja oppimista tuetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Keskeisiä koululaisen taitoja ovat:

1. vastuullisuus

- sääntöjen noudattaminen
- hyvien käytöstapojen oppiminen
- jokainen on omalta osaltaan vastuussa luokan/ryhmän ilmapiiristä, toisen hyvinvoinnista ja työrauhasta

2. työnteon kulttuuri

- ahkeruus ja harjoittelu
- pitkäjänteisyys
- sinnikkyys
- huolellisuus
- oman ja toisen työn arvostus
- vastuun kantaminen omasta roolista ryhmätyötilanteissa
- oman työskentelyn arviointi

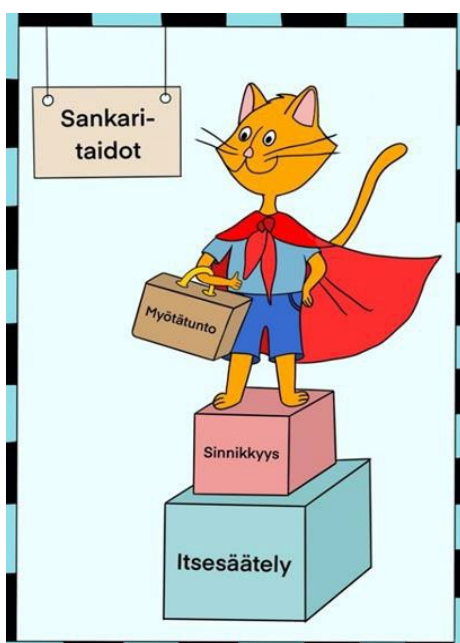
3. omatoiminnanohjauksen kehittyminen

- ohjeiden kuunteleminen ja niiden noudattaminen
- työn aloittaminen ja tehtävään keskittyminen sekä työn loppuun saattaminen
- omista tavaroista ja tehtävistä huolehtiminen
- oman vuoron odottaminen
- itsesääätely

2.3 Hyvinvointitaidot

Joustavan esi- ja alkuopetuksen keskeisenä tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Oppilaan hyvinvointi tukee kaikkea oppimista. Turvallinen ympäristö, tutut, läsnä olevat aikuiset ja toistuvat arjen rutiinit ovat hyvä lähtökohta lapsen hyvinvoinnille. Hyvinvointitaitoja tulee opettaa tavoitteellisesti ja järjestelmällisesti. Keskeisiä hyvinvointitaitoja ovat mm. sankaritaidot, tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä yhteistyötaidot.

2.3.1 Sankaritaidot

Luonteenvahvuuksia käsittelevistä tutkimuksista on johdettu ns. voimavahvuudet, joita ovat sinnikkyys, itsesääätely ja myötätunto.

Voimavahvuudet ovat vahvuuksia, joita voidaan oppia, opettaa ja käyttää päivittäin. Niiden avulla oppilaat voivat sankaroitua eli voimavahvuudet ovat sankaritaitoja.

Positiivisen psykologian mukaan oman itsensä ylittämistä eli sankarihetkiä yritetään lisätä.

Sinnikkyys ja itsesääätely ovat henkilökohtaisen kasvun ja kehittymisen voimavahvuuksia, joiden käyttäminen auttaa pinnistelemaan hyödyllisten asioiden eteen ja saattamaan opiskelut ja työt loppuun. Myötätunto auttaa voimaan hyvin yhdessä toisten kanssa. (Uusitalo- Malmivaara, Vuorinen 2016)

Kouvolan joustavassa esi- ja alkuopetuksessa vahvistetaan lasten sankaritaitoja, jotka näkyvät myös kaveritaitojen vahvistumisena. Myös muu positiivinen pedagogiikka ja siihen liittyvät vahvuudet sekä hyvän huomaaminen nähdään tärkeänä osana lasten arkea ja kasvun tukemista.

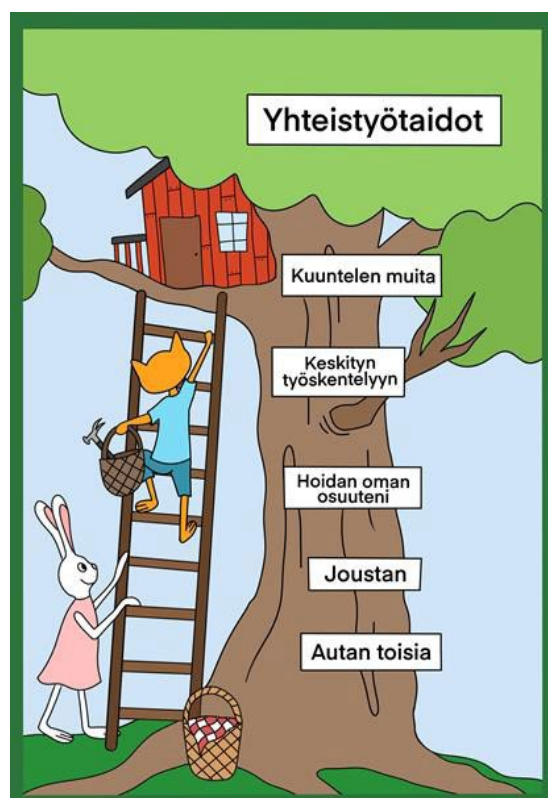
2.3.2 Tunne- ja vuorovaikutustaidot

Lapsen aito kohtaaminen kiireettömästi arjessa on tärkeä hyvinvoinnin perusta. Aikuisen läsnäolo, lapsen kokemus kuulluksi tulemisesta ja aikuisen esimerkki syventävät lapsen kokemusta hyvästä vuorovaikutuksesta. Lapsen on tärkeää saada olla mukana aktiivisesti ryhmän toiminnassa ja häntä tulee rohkaista osallistumaan. Lapsella tulee olla oikeus olla oma itsensä. Hänen tulee saada kokemus siitä, että hän on ryhmän tasapuolinen jäsen. Ryhmässä tulee varata aikaa yhteisöllisyyden rakentamiseen.

Esi- ja alkuopetuksen ryhmissä harjoitellaan kaveritaitoja ja tuetaan niiden oppimista. On tärkeää, että lapsen erilaiset tunteet hyväksytään ja niiden tunnistamista, nimeämistä, ilmaisemista ja säätelyä opetetaan ja harjoitellaan tavoitteellisesti. Omien tunteiden lisäksi lapsille on tärkeää oppia huomioimaan ja lukemaan myös kavereiden tunteita. Myönteisten tunteiden vaikutusta vuorovaikutustilanteisiin harjoitellaan.

2.3.3 Yhteistyötaidot

Lapsi harjoittelee yhteistyötaitoja esi- ja alkuopetuksessa päivittäin. Arkeen luodaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tilanteita, joissa taidot pääsevät kehittymään. Taidoista keskustellaan lasten kanssa ja niiden merkitystä pohditaan yhdessä. Tärkeä osa oppimista on myös erilaisten yhteistyötilanteiden arvioiminen. Lapsi oppii jo varhain pohtimaan, miten yhteistyö arvioitavassa tilanteessa sujui. Arvioitavia asioita ovat mm. toisten kuunteleminen, työskentelyyn keskittyminen, joustaminen ja toisten auttaminen. Yhteistyötilanteissa opitaan myös osallistumaan työskentelyn suunnitteluvaiheeseen ja kantamaan vastuuta omasta osuudesta varsinaisen työskentelyn aikana. Toisen auttaminen ja kunnioittaminen luovat pohjan yhteistyölle ja koko luokan yhteishengelle.

3 Joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintakulttuuri ja rakenteet

3.1 Rakenteet

Joustavaa esi- ja alkuopetusta toteutetaan yhteisen opetussuunnitelman mukaisesti kaikissa Kouvolan esiopetus- tai alkuopetusryhmissä riippumatta siitä, toimivatko ryhmät samoissa tiloissa, toistensa välittömässä läheisyydessä tai kauempana toisistaan.

Joustavaa esi- ja alkuopetusta toteutetaan ystävä-, kumppani- tai kaveriryhmissä. On myös mahdollista, että esimerkiksi ystävä- ja kumppaniryhmät tai ystävä- ja kaveriryhmät toimivat yhdessä. Tämä tulee kysymykseen mm. silloin, kun esiopetusryhmiä on sekä koululla että päiväkodissa.

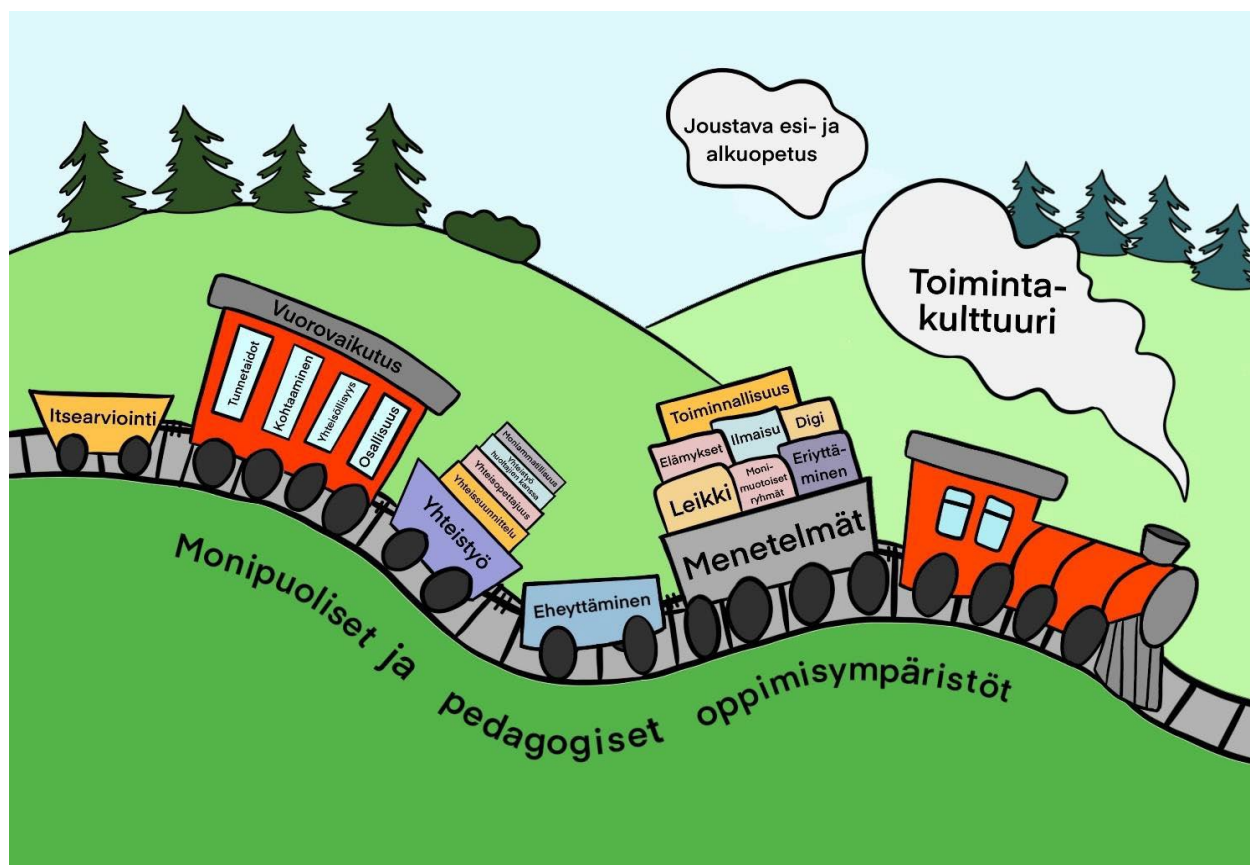
1. Ystäväryhmät toimivat samoissa tiloissa, jolloin yhteistä toimintaa toteutetaan päivittäin. Esi- ja alkuopetuksen oppilaat muodostavat vaihtuvia ryhmiä, joilla on päivittäin yhteisiä oppitunteja tai muuta yhteistä toimintaa. Ystäväryhmissä tiloja, henkilöstöä ja materiaalia hyödynnetään joustavasti. Ryhmissä työskentelevät aikuiset suunnittelevat toimintaa säännöllisesti yhdessä. Ystäväryhmät mahdollistavat lasten vertaisoppimista päivittäin. Samassa koulussa toimivat alkuopetuksen ryhmät ovat myös ystäväryhmiä, vaikka rakennuksessa ei olisikaan esiopetusta.
2. Kumppaniryhmät sijaitsevat fyysisesti toistensa lähellä, mutta esi- ja alkuopetusryhmät toimivat kuitenkin erillisinä ryhminä. Kumppaniryhmät yhdistyvät vähintään kaksi kertaa kuukaudessa esimerkiksi yhteisen teeman ympärille. Myös kumppaniryhmien toiminta edellyttää henkilöstön yhteissuunnittelua.
3. Kaveriryhmät sijaitsevat fyysisesti etäällä toisistaan. Opettajat suunnittelevat yhdessä toimintaa ja teemapäiviä, joita toteutetaan kunkin ryhmän omassa oppimisympäristössä. Päivittäinen tai viikoittainen fyysinen tapaaminen ei ole mahdollista, mutta yhteisessä toiminnassa hyödynnetään esim. digitaalisia mahdollisuuksia. Ryhmien fyysiset tapaamiset järjestetään vähintään kaksi kertaa toimintavuodessa.

Esiopetuksen ja perusopetuksen yhteinen JEA-tiimi muodostuu esikouluopettajasta/opettajista ja alkuopetuksen opettajasta/opettajista. Tiimin yksi luokanopettaja nimetään JEA-vastuupettajaksi. Hänelle maksetaan erillinen korvaus koulun kehittämisrahasta. Jea-vastuupettajan tehtävänä on koordinoida yhteistä JEA-toimintaa. JEA-vastuupettajan johdolla opettajat laativat yhteisen joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintasuunnitelman syyskuun loppuun mennessä. JEA-vastuupettaja toimittaa suunnitelman yksikön johtajalle hyväksyttäväksi. Toteutunutta toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja kehitetään arvioinnin perusteella. Vuosikello toimii joustavan esi- ja alkuopetuksen lukuvuoden yhteisten rakenteiden selkärankana muistuttaen myös esihenkilöiden roolista toiminnan mahdollistajana.

3.2 Yhteisen toimintakulttuurin toteuttaminen

Ryhmien erilaisten rakenteiden vuoksi joustavan esi- ja alkuopetuksen toteuttamisessa korostuu toimintakulttuurin merkitys. Toimintakulttuuri rakentuu mm. arvoista ja normeista, työtavoista, yhteistyöstä ja sen eri muodoista, vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä. Sen kehittäminen edellyttää henkilöstön sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin sekä säännöllistä, dialogiin perustuvaa keskustelua.

Kouvolan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimintakulttuurin keskiössä on inklusiivinen työote. Käytännön arjessa korostuvat oppimisen edellytyksiä tukevat toimenpiteet ja pedagogiset menetelmät. Tavoitteena on varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus kokea oppimisen iloa ja onnistumisen kokemuksia.

3.3 Monipuoliset menetelmät ja oppimisympäristöt

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa opitaan toimimisen ja tekemisen kautta yhteistyössä toisten lasten kanssa sekä korostetaan lapsen luontaista tapaa oppia leikkimällä. Leikki on keskeinen oppimisen väline. Sen avulla on mahdollista kehittää monipuolisesti lapsen tietoja ja taitoja. Lapset oppivat ja kehittyvät erityisesti heidän omaehtoisissa asioissaan, jotka ovat heille mieluisia. Leikki mahdollistaakin vuorovaikutuksen ympäristöön ja toisiin lapsiin yhdistäen yksilöllisyyden sekä yhteisöllisyyden.

Joustava esi- ja alkuopetus mahdollistaa lapsen oman kehitysvaiheen huomioimisen eriyttämällä ja vertaisoppimalla. Monimuotoisia ryhmiä muodostetaan lapsen tarpeen mukaan. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa oppimista tapahtuu myös erilaisten elämysten kautta. Jokaista lasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään erilaisin keinoin ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan.

Toiminnallisessa oppimisessa yhdistyy useampi opittava asia yhteen sujuvasti. Lisäksi lasten motorinen kehitys etenee huomaamatta toiminnallisen tekemisen ohessa, vaikka se ei olisikaan ensisijainen toiminnan tavoite. Tärkeintä ovat positiiviset kokemukset ja oppimishetket, jotka lisäävät motivaatiota oppimiseen ja innostavat oppimaan lisää. Monipuolisten pedagogisten oppimisympäristöjen kehittäminen ja ideointi on ohjaavien aikuisten tehtävä yhdessä lasten kanssa.

Oppimisympäristönä luonto tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet oppimiseen ja yhteiseen toimintaan. Kaveriryhmien yhteisessä toiminnassa digitaaliset oppimisympäristöt ja virtuaaliset tapaamiset antavat luontaisen tilaisuuden erilaisen oppimisympäristön käyttämiseen.

3.4 Inklusiivinen valmistava opetus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevien esi- alkuopetusikäisten lasten on tärkeää muiden samanikäisten lasten tavoin saada mahdollisuus joustavaan opiskeluun oman kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Peruskoulun 1. ja 2. luokilla oppilaat saavat valmistavaa opetusta suomenkielisessä yleisopetuksen ryhmissä. Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa noudatetaan lähikouluperiaatetta ja opetus perustuu valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaan. Käytännössä inklusiivisen valmistavan opetuksen toteutuminen koostuu opetusjärjestelyistä, kielitietoisesta opetuksesta ja luokan toimintakulttuurista.

Jokaiselle valmistavassa opetuksessa olevalle tehdään oma opinto-ohjelma yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa ja opinto-ohjelma arvioidaan valmistavan opetuksen päättyessä.

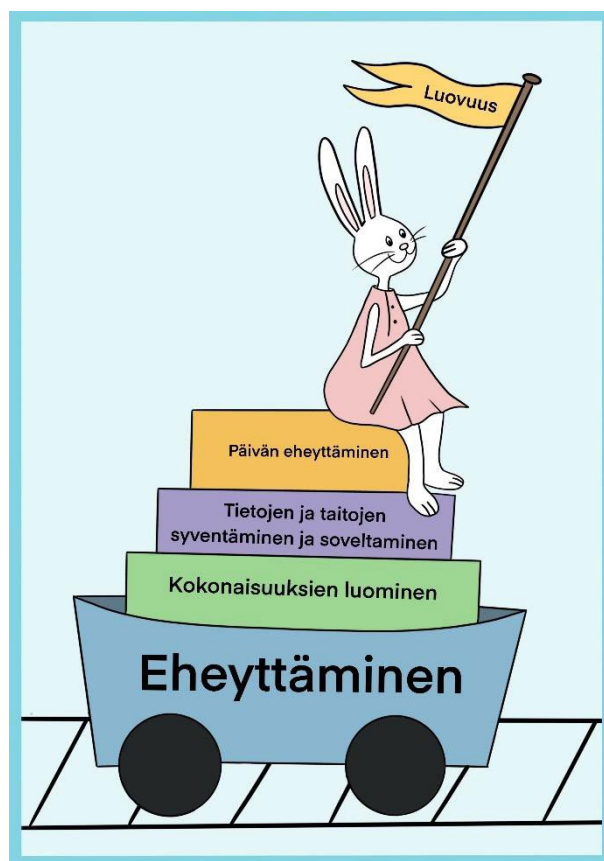
Joustavan esi- ja alkuopetuksen Arviointijunaa /Taitojunaa voidaan hyödyntää myös valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden oppimisen arvioinnissa.

3.5 Eheyttäminen

Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on kokonaisuusien ymmärtäminen. Eheyttämisessä korostuvat yhteistyö, vuorovaikutus ja tiedon syventäminen sekä innovatiivisuus ja luovuus. Lasta ympäröivä maailma on täynnä erilaisia asioita, jotka liittyvät oppimiseen. Opetuksen eheyttämisessä on tärkeää tiedostaa, että lapsen elämä on kokonaisuus, jota varhaiskasvatuksen yksikössä ja koulussa tuetaan.

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa korostuu kaikessa toiminnassa lapsen osallisuus. Lasten kiinnostusten kohteet, asioiden ihmettely yhdessä sekä yhdessä koettu uusien asioiden oppiminen liimaavat erilaiset oppimiskokonaisuudet ja oppiaineet yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa pyritään pois sirpalemaisuudesta.

On tärkeää, että lapsi saa tuoda esille omaa osaamistaan ja omia vahvuuksiaan.

Esiopetus- ja koulupäivien aikana aikuisten tulee luoda mahdollisuuksia tilanteille, joissa lasten kanssa voidaan "tarttua hetkeen" ja antaa tilaa myös luovuudelle.

Eheyttäminen mahdollistaa opittavien tietojen ja taitojen toistamisen ja soveltamisen arjen eri tilanteissa. Tämä vahvistaa syväoppimista ja laajentaa osaamisen eri näkökulmia.

Eheyttämistä toteutetaan myös erilaisten projektien ja teemapäivien ja -viikkojen avulla. Tämä korostuu erityisesti joustavan esi- ja alkuopetuksen kaveriryhmien toiminnassa varhaiskasvatusten yksiköiden ja koulujen sijaitessa kauempana toisistaan.

3.6 Yhteistyö, yhteisopettajuus ja vuorovaikutus

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa toimivien aikuisten yhteistyö on välttämätöntä. Joustavan esi- ja alkuopetuksen henkilöstön lisäksi on myös tärkeää, että varhaiskasvatuksen yksiköiden johtajat sekä koulujen rehtorit sitoutuvat joustavan esi- ja alkuopetuksen toteuttamiseen omassa yksikössään.

Kaiken tehtävän yhteistyön päämääränä on hyvinvoiva lapsi. Yhteistyö on voimavara, jonka hyödyntäminen tukee yhteissuunnittelua, yhteisopettajuutta, tiimityötä sekä moniammatillista yhteistyötä lapsen ja perheen hyväksi. Joustavan esi- ja alkuopetuksen onnistumisen edellytyksenä on hyvä yhteistyö, kasvattajina rinnalla kulkeminen huoltajien kanssa.

Yhteisopettajuus yli palvelurajojen vaatii aikaa muuttuakseen saumattomaksi yhteistyöksi. Yhteisopettajuus mahdollistaa tutustumisen toiseen työkuultuuriin, oppia toiselta opettajalta ja jakaa yhdessä ideoita. Se keventää yksintekemisen taakkaa jakaen suunnittelu- ja toteutusvastuuta ja lisää yhteisöllisyyttä. Vaikeissa tilanteissa on mahdollista saada vertaistukea ja monipuolisten laajojen oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen mahdollistuu uudella tavalla. Lasten yksilöllistä kehittymistä voidaan tukea eriyttämällä helpommin toimintaa useamman opettajan voimin.

Yhteisopetuksen edellytyksenä on opettajien yhteinen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Yhteisopettajuutta voidaan toteuttaa eri tavoilla, mutta kaikessa tekemisessä korostuu hyvä vuorovaikutus ja yhteinen arvopohja. Yhteinen keskustelu tarvitsee aikaa, jotta keskinäinen luottamus ja toisen tunteminen voivat vahvistua.

Vuorovaikutustaidot ovat opettajan tärkein työkalu. Hyvään vuorovaikutusympäristöön lasten kanssa toimiessa kuuluvat turvallisuus ja luottamus, yhteisöllisyys, osallisuus ja osallisuuden pedagogiikka, ilo ja huumori, esteettömyys, yhdessä tekeminen sekä aikaa olemiselle, jakamiselle ja keskustelulle. Vuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä sekä oppilaiden kesken perustuu ystävällisyyteen, rauhanomaisuuteen ja ennen kaikkea sen tulee edetä riittävän hitaasti ja kiireettömästi. Tärkeää on tulla ymmärretyksi ja itse ymmärtää myös toista.

Toisen kuunteleminen kärsivällisesti, ajan antaminen, kunnioittaminen ja arvostaminen liittyvät toimivaan vuorovaikutukseen, joka edellyttää lisäksi rauhallista, ystävällistä ja turvallista ilmapiiriä. Tunteiden hallitseminen ja sen opetteleminen on myös tärkeää.

3.7 Itsearviointi

Itsearviointi on osa oppisen arviointia. Kouvolan esi- ja alkuopetuksessa se nähdään myös osana toimintakulttuuria. Itsearviointi on taito, jota harjoitellaan arjessa. Lapselle syntyy vahvasti ajatus, että hän on aktiivinen toimija omassa oppimisessaan. Itsearvioinnin tavoitteena on lapsen omien vahvuuksien löytäminen sekä myönteisen minäkuvan rakentaminen. Itsearviointi osana toimintakulttuuria on monipuolista kaiken lapsen toiminnan arviointia. Opettajat ohjaavat oppijoita ymmärtämään oppimisen tavoitteet, havainnoimaan taitojen saavuttamista ja tarvetta harjoitella lisää.

4 Joustavan esi- ja alkuopetuksen arviointi

4.1 Lukuvuoden tavoitteet ja formatiivinen arviointi

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa lapset asettavat yhdessä opettajan kanssa tavoitteet Arviointijuniin/ Taitojunaan (kielen rikas maailma / äidinkieli, tutkin ja toimin ympäristössäni /matematiikka, koululaiseksi kasvamisen taidot) syys-lokakuussa. Arviointijunat / Taitojunat toimivat lapsen esi- ja alkuopetuksen suunnitelmana. Niihin valitaan tavoitteet, joihin pyritään kyseisen lukuvuoden aikana.

Tavoite asetetaan Qridissä kohdassa "Vaihda ja vahvista arviointeja". Kun tavoite on asetettu, se näkyy punaisena lippuna junan vaunussa. Muista merkitä päivämäärä. Tavoitteista tiedotetaan vanhempia joko kirjallisesti tai yhteisissä tapaamisissa. Tavoitteiden asettamisen tukena käytetään junavaunujen renkaisiin merkittyjä viitteellisiä luokka-asteita (0–2). Tavoitteita käydään läpi lapsen kanssa mahdollisuuksien mukaan ja lapsentasoisesti. Lapsen tunnukset ja ohjeet kirjautumiseen saa tulostettua Qridistä. Kun tavoite on saavutettu, klikataan lippua ja se muuttuu vihreäksi. Huomaa, että tavoite voi kulkea lapsen mukana useammankin lukuvuoden ajan, sillä kukin etenee omaan tahtiinsa. Sähköisesti käytettävän arviointi- tai tavoitejunan tiedot näkyvät reaaliaikaisesti vanhemmille.

Pedonetistä löytyy Qridin käyttöä varten ohjevideoita.

Arviointijunien / Taitojunien tavoitteet arvioidaan koululaisilla arviointikeskustelun yhteydessä marras-huhtikuussa ja esioppilailla keväisin.

Arviointijunat / Taitojunat on tarkoitettu formatiivisen arvioinnin tueksi. Kopio laitetaan liitteeksi koululaisen lukuvuositodistukseen.

Arviointijunat / tavoitejunien oppilaskohtaiset tiedot siirtyvät sähköisesti uuden lukuvuoden alkaessa esiopetuksesta kouluun tai ensimmäiseltä luokalta toiselle luokalle.

4.2 Lukuvuositodistus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen. Lukuvuositodistus on kaikilla Kouvolan vuosiluokkien 1–2 oppilailla yhtenäinen. Esiopetusikäiset saavat lukuvuoden päättyessä osallistumistodistuksen. Todistuksen liitteeksi laitetaan Arviointi / Taitojunan tuloste.

5 Oppimisen tavoitteet

5.1 Kielen rikas maailma / Äidinkieli ja kirjallisuus

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Lapsi oppii ja rohkaistuu toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kuunnellen, kysellen, vastaten ja kertoen sekä ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.
- Lapsi laajentaa sanavarastoaan.
- Lapsi oppii muistamaan ja palauttamaan mieleen puhuttuja ja jo opittuja asioita.
- Lapsi oppii eläytymään, ilmaisemaan tunteitaan ja käyttämään mielikuvitustaan erilaisissa kielellisissä tilanteissa.
- Lapsi oppii ymmärtämään arjen tilanteisiin ja ohjeisiin liittyviä käsitteitä ja oppii kysymään epäselvää asiaa.
- Lapsi oppii kertomaan mielipiteitä, tarinoita ja kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla sekä myös monimediaisissa ympäristöissä.
- Lapsi ymmärtää oman kielenkäytön vaikutuksen toisiin ihmisiin ja oppii ottamaan vastuuta omasta viestinnästään.

Tekstien tulkitseminen ja tuottaminen

- Lapsi ymmärtää harjoittelun merkityksen luku- ja kirjoitustaidon oppimisessa.
- Lapsi oppii monilukutaitoja.
- Lapsi oppii toimimaan erilaisilla tieto- ja viestintätekniiikan laitteilla.
- Lapsi oppii näppäintaitoja.
- Lapsi oppii huomaamaan puhutun ja kirjoitetun kielen yhteyden.
- Lapsi oppii huomaamaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin: sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.
- Lapsi tunnistaa ja osaa nimetä suuraakkoset ja tutustuu pienaakkosiin.
- Lapsi oppii tavuttamaan erimittaisia sanoja.
- Lapsi oppii kirjain-äännevastaavuuden ja lukemaan tavuja, sanoja ja virkkeitä sekä kokonaisia kirjoja.
- Lapsi oppii ymmärtämään ja muistamaan lukemaansa.
- Lapsi oppii valitsemaan itseään kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa ja kehittämään lukuharrastustaan.
- Lapsi oppii lukuhetkissä keskittymään valitsemansa tekstin äärelle.
- Lapsi oppii tekemään johtopäätöksiä lukemastaan.
- Lapsi oppii hakemaan tietoa erilaisia lähteitä käyttäen.
- Lapsi oppii hahmottamaan tilaa ja suuntia.
- Lapsi kehittää hieno- ja karkeamotorisia taitojaan.
- Lapsi oppii tarkoituksenmukaisen kynäotteen.
- Lapsi oppii kirjoittamaan kirjaimia, tavuja, sanoja, kokonaisia virkkeitä ja pieniä juonellisia tarinoita.
- Lapsi oppii oikeinkirjoituksen perusasiat sekä kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Kulttuuri

- Lapsi kiinnostuu puhutusta, luetusta ja kirjoitetusta kielestä ja kulttuurista.
- Lapsi oppii pitämään tärkeänä omaa kieltään ja kulttuuriaan.
- Lapsi kiinnostuu lasten kulttuurista.
- Lapsi oppii ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti saduttamisen ja draaman avulla.

5.2 Tutkin ja toimin ympäristössäni / Matematiikka

Ajattelun taidot

- Lapsi kiinnostuu ja innostuu matematiikasta.
- Lapsi kokee matematiikasta oppimisen ja oivaltamisen iloa.
- Lapsi oppii kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan.
- Lapsi oppii luokittelemaan, vertailemaan, asettamaan järjestykseen asioita, esineitä sekä löytämään ja tuottamaan säännönmukaisuuksia.
- Lapsi oppii pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan avulla.
- Lapsi harjoittelee esittelemään havaintojaan erilaisten välineiden ja materiaalien avulla.
- Lapsi harjoittaa muistiaan erilaisten leikkien ja tehtävien avulla.
- Lapsi tutustuu tutkivaan työtapaan: rohkaistuu tekemään kysymyksiä, etsii yhdessä selityksiä ja keksii omia ratkaisuja arjen ongelmiin.
- Lapsi harjoittaa päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.

Luvut ja laskutoimitukset

- Lapsi oppii hahmottamaan, vertailemaan ja tutkimaan lukumääriä.
- Lapsi oppii hallitsemaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
- Lapsi oppii hallitsemaan lukujonotaitoja.
- Lapsi tutkii ja oppii lukujen ominaisuuksia kuten parillisuus, monikerrat ja puolittaminen.
- Lapsi oppii lukujen 1–10 hajotelmia.
- Lapsi ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen.
- Lapsi tutustuu peruslaskutoimitusten ominaisuuksiin ja periaatteisiin.
- Lapsi oppii hallitsemaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoja luonnollisilla luvuilla.
- Lapsi tutustuu ja oppii käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita.

Geometria ja mittaaminen

- Lapsi oppii käyttämään sijainti- ja suhdekäsitteitä, kuten ylhäällä, edessä ja joka toinen.
- Lapsi hahmottaa kolmiulotteista ympäristöään ja havaitsee siinä tason geometriaa.
- Lapsi oppii nimeämään ja luokittelemaan kappaleita ja tasokuvioita.
- Lapsi oppii ymmärtämään mittaamisen periaatteen keholla ja eri välineillä.
- Lapsi oppii ajankäsitteitä, kuten joskus, eilen ja aamulla.
- Lapsi oppii kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Tietojen käsittely ja tilastot

- Lapsi oppii keräämään, tallentamaan ja esittämään tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
- Lapsi oppii tulkitsemaan ja laatimaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Lisäksi kuntakohtaiset painotukset:

- Toiminnallisuus, liikkuminen, leikki ja aistien käyttö opetuksen osana erilaisissa oppimisympäristöissä
- Yhteen - ja vähennyslaskussa painotetaan lukualueen 0–20 vahvaa osaamista

5.3 Tutkin ja toimin ympäristössäni, kasvan ja kehityn / Ympäristöoppi

- Lapsi kiinnostuu ja innostuu luonnosta.
- Lapsi kokee iloa.
- Lapsi harjoittelee liikkumista luonnossa ja lähiympäristössä.
- Lapsi osaa havainnoida luontoa eri aistikanavia käyttäen.
- Lapsen tietoisuus itsestä ja ympäröivästä luonnosta lisääntyy.
- Lapsi ymmärtää olevansa osa luontoa.
- Lapsi ymmärtää syy- ja seuraussuhteita.
- Lapsi rohkaistuu tekemään kysymyksiä ja tutkimaan ilmiöitä.
- Lapsi esittelee oppimaansa eri tapoja ja välineitä käyttäen.
- Lapsi harjoittelee kuvailua, vertailua, luokittelua, nimeämistä ja tiedon järjestämistä.
- Lapsi saa kokeilla erilaisia ratkaisuja.
- Lapsi tutustuu ja hakee tietoa kasveista, eläimistä ja luonnon ilmiöistä.
- Lapsi tutustuu jokamiehen oikeuksiin.
- Lapsi harjoittelee huolehtimaan ympäristöstään.
- Lapsi harjoittelee kestävän elämäntavan periaatteita.
- Lapsi havainnoi ympäristön teknologiaa.
- Lapsi kiinnostuu itsestä ja ympäristöstään omien luontokokemuksien kautta.
- Lapsi oppii huolehtimaan itsestään.

5.4 Minä ja meidän ympäristömme / Katsomusaineet

- Lapsi oppii huomaamaan ja hyväksymään erilaisuutta itsessään ja muissa.
- Lapsi rohkaistuu kyselemään, ihmettelemään ja tutustumaan itseensä ja muihin.
- Lapsi tiedostaa oman toimintansa vaikutukset itseensä ja muihin ja osaa erottaa oikean väärästä.

- Lapsi harjoittelee tunnistamaan omia ja toisten tunteita.
- Lapsi oppii hyväksymään erilaisia näkökulmia ja toimintatapoja.
- Lapsi harjoittelee oman näkemyksensä esittämistä ja toisten näkemysten kunnioittamista.
- Lapsi harjoittelee syy-seuraussuhdetta käytännön tilanteissa, oikeiden ja väärin valintojen ja ristiriitojen ratkaisemista opettajan ohjauksessa.
- Lapsi tutustuu opettajan johdolla omaan uskontoonsa ja katsomukseensa ja syventää taitoja omassa katsomuksessaan.
- Lapsi tutustuu omassa ryhmässään olevien lasten uskontoihin ja katsomuksiin, ymmärtää ja kunnioittaa erilaisia katsomuksellisia perinteitä, tapoja ja mielipiteitä, sekä näihin liittyviä juhlia ja vuodenkiertoon liittyviä ajankohtaisia tapahtumia.
- Lapsi harjoittelee tiedostamaan ja havainnoimaan aikaa suhteessa itseensä sekä eläytymään menneisiin tapahtumiin.

5.5 Ilmaisun monet muodot / Musiikki

- Lapsi kiinnostuu ja innostuu laulamista, musiikin kuuntelusta ja soittamisesta.
- Lapsi saa kokemuksia musiikillisista taidoistaan eri tavoin (laulu, tanssi, liike, soitto, oman musiikin luominen).
- Lapsi leikkii, kokeilee ja improvisoi musiikin keinoin.
- Lapsi tekee havaintoja äänen tasosta, kestosta, voimasta ja sointiväristä.
- Lapsi kokee musiikin yhteisöllisenä.
- Lapsi osaa käyttää ääntään tilanteeseen sopivalla tavalla.
- Lapsi osallistuu musiikin tekemiseen ryhmässä.
- Lapsi oppii ääniympäristöstään, äänestä ja musiikista ja sen käsitteistä liikkuen ja kuunnellen.
- Lapsi toteuttaa pienimuotoisia ideoitaan ja improvisointia musiikin keinoin.
- Lapsi suunnittelee ja toteuttaa pienimuotoisia sävellyksiä käyttämällä erilaisia ilmaisukeinoja.
- Lapsi oppii suomalaisesta musiikillisesta kulttuuriperinnöstä leikkien, laulaen ja liikkuen.
- Lapsi oppii iloitsemaan ja arvostamaan erilaisia musiikillisia kulttuuriperinteitä.
- Oppilas ymmärtää musiikin merkintätapojen peruseriaatteet musisoinnin yhteydessä.
- Lapsi ottaa muut huomioon äänenkäytössään.
- Lapsi käyttää soittimia tarkoituksenmukaisesti ja huolehtii niistä omalta osaltaan.
- Lapsi saa kokemuksia ja oppii yhdessä soittamisesta.
- Lapsi ymmärtää harjoittelun merkityksen.

5.6 Ilmaisun monet muodot / Kuvataide

- Lapsi kokeilee rohkeasti erilaisia materiaaleja, välineitä ja työskentelytapoja.
- Lapsi havainnoi omia ja muiden töitä sekä harjoittelee sanottamaan niiden herättämiä tunteita.
- Lapsi kiinnittää huomiota ympäristönsä erilaisiin kuvallisiin viesteihin.
- Lapsi havainnoi ympäristöään ja keskustelee havainnoistaan ja ajatuksistaan.
- Lapsi kuvaa ajatuksiaan ja havaintojaan erilaisin kuvallisin keinoin.
- Lapsi kokeilee erilaisia materiaaleja ja tekniikoita.
- Lapsi työskentelee pitkäjänteisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa.
- Lapsi kokee iloa omista ja muiden töistä.
- Lapsi osaa käyttää kuvataiteen perussanastoa ja tunnistaa eri tavoin tehtyjä töitä.
- Lapsi havainnoi ympäristössään olevaa taidetta.
- Lapsi innostuu tekemään kuvia elinympäristönsä lisäksi eri aikojen ja kulttuurien pohjalta.
- Lapsi arvostaa omaa visuaalista ympäristöään.
- Lapsi käyttää materiaaleja säästäväisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
- Lapsi arvostaa eri kulttuurien taidetta.

5.7 Ilmaisun monet muodot / Käsityö

- Lapsi innostuu käsillä tekemisestä.
- Lapsi tutustuu ja kokeilee pehmeitä ja kovia materiaaleja.
- Lapsi opettelee erilaisia perustaitoja ja – tekniikoita.
- Lapsi suunnittelee ja toteuttaa käsitöitä yhdessä muiden kanssa.
- Lapsella on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja omia vahvuuksiaan.
- Lapsi tekee omasta työstään kuvallisen suunnitelman.
- Työn valmistuttua lapsi kertoo omasta tekemisestään ja valmiista työstään.
- Lapsi luottaa omiin ratkaisuihinsa ja taitoihinsa.
- Lapsi käyttää materiaaleja ja työvälineitä tarkoituksenmukaisesti.
- Lapsi huomioi oman ja toisten turvallisuuden ryhmässä.
- Lapsi kokee onnistumisen elämyksiä.
- Lapsi huomaa, että hänen kädentaitonsa ovat kehittyneet.

5.8 Ilmaisun monet muodot, kasvan ja kehityn / Liikunta

- Lapsi liikkuu mielellään.
- Lapsi liikkuu monipuolisesti.
- Lapsi oppii yhdessä toimimisen taitoja liikunnan ja leikin avulla.
- Lapsi hahmottaa omaa kehoaan ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan.
- Lapsen perusmotoriset taidot kehittyvät.
- Lapsi kehittyy erilaisten liikuntavälineiden käytössä.
- Lapsi käyttää hienomotorisia taitoja hyväkseen peleissä, leikeissä ja arjen toiminnoissa.
- Lapsi osallistuu eri liikuntamuotojen harjoittamiseen omista lähtökohdistaan käsin.
- Lapsi innostuu olemaan aktiivinen ja kokeilemaan yksin ja yhdessä erilaisia liikuntatehtäviä.
- Lapsi ilmaisee itseään monipuolisesti liikunnan avulla.
- Lapsi havainnoi ympäristöään aistien avulla ja toimii liikuntatilanteisiin sopivilla tavoilla.
- Lapsi kehittää ja soveltaa perusmotorisia taitojaan (tasapaino, liikkuminen ja välineenkäsittely) eri ympäristöissä, tilanteissa ja eri vuodenaikoina.
- Lapsi harjaantuu turvalliseen liikkumiseen ja välineiden käyttöön.
- Lapsella on alkeisuimataito.
- Lapsi oppii iloitsemaan onnistumisistaan, kannustamaan toisia ja sietämään pettymyksiä.
- Lapsi noudattaa yhdessä sovittuja sääntöjä.
- Lapsi ottaa vastuuta yhteisten pelien ja leikkien onnistumisesta.
- Lapsi tunnistaa omat vahvuutensa.
- Lapsi pystyy toimimaan itsenäisesti.
- Lapsi kokee liikunnan myönteisenä.
- Lapsi uskaltaa kokeilla toimintakykynsä rajoja omista lähtökohdistaan käsin.

5.9 Kielen rikas maailma / A2-kieli (englanti)

A2- kielestä (englanti) on laadittu erillinen kaupungin opetussuunnitelma Opetushallituksen 2019 annetun määräyksen mukaisesti.

JEA-käsikirja päivitetty 15.9.2025

Käsikirjan kuvitus: Päivi ja Liisa Liimatta

Käsikirjan kuvat ovat mahdollisuus tulostaa A3- tai A4-kokoisina joustavan esi- ja alkuopetuksen
materiaalipankista Pedanetista.